

Filmska umjetnost u srednjim školama

Ivanišević, Anita

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:007308>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-11**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za pedagogiju

Diplomski sveučilišni studij pedagogije (dvopredmetni)

Anita Ivanišević

Filmska umjetnost u srednjim školama

Diplomski rad

Zadar, 2016.

Sveučilište u Zadru
Odjel za pedagogiju
Diplomski sveučilišni studij pedagogije (dvopredmetni)

Filmska umjetnost u srednjim školama

Diplomski rad

Student/ica:

Anita Ivanišević

Mentor/ica:

Prof. dr. sc. Stjepan Jagić

Zadar, 2016.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Anita Ivanišević**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Filmska umjetnost u srednjim školama** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 27. lipanj 2016.

Sadržaj

1. Uvod.....	5
2. O filmu i filmskoj umjetnosti	7
2.1. Definicija filma i filmske umjetnosti	7
2.2. Povijest filma i filmske umjetnosti	8
2.3. Rodovi filma	10
3. Slobodno vrijeme	11
3.1. Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti	12
4. Medijska pedagogija i filmska umjetnost	14
5. Odgoj i obrazovanje kroz filmsku umjetnost	16
5.1. Utjecaj filma i filmske umjetnosti na odgoj i obrazovanje	17
5.2. Filmska umjetnost u sklopu formalnog obrazovanja	19
6. Metodologija istraživanja.....	24
6.1. Cilj istraživanja	24
6.2. Zadaci istraživanja	24
6.3. Hipoteze istraživanja.....	24
6.4. Metoda istraživanja	25
6.5. Ispitanici, mjesto i vrijeme istraživanja	25
7. Analiza i interpretacija rezultata	26
7.1. Način provođenja slobodnog vremena učenika	26
7.2. Učestalost, mjesto gledanja filma i utjecaj na odabir.....	27
7.3. Učestalost gledanja filma s obzirom na podrijetlo i žanr filma	28
7.4. Stav ispitanika/ca o upoznatošću učenika/ca sa filmskom umjetnošću	29
7.5. Stav ispitanika/ca o utjecaju filmova na odgoj i obrazovanje.....	30
7.6. Stav ispitanika/ca o zastupljenosti filmske umjetnosti i potrebi uvođenja filmske umjetnosti kao izbornog predmeta u školama	33
7.7. Stav ispitanika/ca o projekciji filmova u školi.....	35
8. Zaključak.....	37
9. Literatura.....	39
10. Popis tablica i slika	43
11. Prilozi.....	44

1. Uvod

Gotovo cijela današnja svakodnevnica ispunjena je različitim oblicima popularne kulture, od glazbe, filma, književnosti pa do različitih medijskih spektakla. Najčešće se smatra da ono o čemu se najviše piše, govori ili slika ima obilježja „popularnosti“. Taj pojam razvija se zahvaljujući verbalnoj i neverbalnoj komunikaciji koja je temelj sporazumijevanja i informiranja. Živimo u društvu koje je obilježeno digitalnim komunikacijama te je danas moguće zabilježiti sve ono što je u dalekoj prošlosti čovjeku bilo teško zamisliti. Svijet je smisljena društvena konstrukcija stvarnosti, odnosno život je smislen zbog smisla koji mu ljudi pridaju. To se događa zahvaljujući interakciji i komunikaciji te je upravo to razlog zbog čega kultura dobiva značenje popularnosti.

Današnje vrijeme obilježeno je globalnim komunikacijama gdje je stavljen naglasak slikovnog nad verbalnim. Globalne komunikacije, uključujući i masovne medije neprestano se razvijaju do mogućnosti koje ne možemo ni zamisliti. Sredstva komunikacije, jednako kao i umjetnost, potrebne su čovjeku kako ko idržavao odnose sa svijetom. Zahvaljujući novim okvirima i uvjetima informacijskih i komunikacijskih tehnologije dolazi do pojave novih oblika umjetnosti. Umjetnost kod čovjeka može probuditi najdublje emocije, pružiti zadovoljstva, zabavljati, privlačiti i uvjeravati na različite načine. Glazba, kazališne predstave, slike, filmovi, romani, poezija, itd., predstavljaju strukture naših osjećanja i vjerovanja te omogućuju svakom čovjeku da na određen način komunicira sa svijetom (Brakus, 2013).

Javlja se potreba medijskog opismenjavanja, a ona počinje već od najranije dobi. Djecu se uči kako prepoznati ispravne (dobre) medijske sadržaje, a kako se oduprijeti od onih manipulativnih.

Medijska kultura danas utječe na svakog čovjeka jer je prisutna u svakoj sferi života. Odrastao čovjek, a osobito dijete, suočen je s modernim vremenom u kojem živi i teško se može oduprijeti medijskom utjecaju koji ga dotiče kroz različite prijenosnike informacija. Mediji, kao i svi oblici komunikacije dio su dječje svakodnevnice, što znači da djeca uče i odrastaju u medijskom okruženju (Mikić, 2015a).

Postavlja se pitanje koliko je danas raširen medijski odgoj u školama, odnosno koliko se predaje pažnje i važnosti filmskoj umjetnosti u odnosu na likovnu, glazbenu, te književnost i to naročito zbog medijskog sadržaja i utjecaja koje ostavlja na djecu i mlade.

Vrabec (1967) navodi kako postoji mnogo više istraživanja odgojnih problema koji se javljaju u vezi s filmom nego li odnosa mladih i književne, kazališne, likovne i glazbene umjetnosti – usprkos tome što ove umjetnosti imaju tradicionalni položaj u najorganiziranijoj formi odgoja i obrazovanja, odnosno u školi. Međutim, iako je Vrabec pisao još davne 1967. godine, pa smatramo kako se u odnosu na tadašnje vrijeme mnogo tog promijenilo, mogli bi reći kako smo u krivu. Filmskoj umjetnosti potrebno je dati veće značenje u odgoju i obrazovanju svih, a naročito mladih, te da kao takva ne bude samo dio neformalnog obrazovanja, već da stoji uz likovnu, glazbenu i književnu umjetnost kao dio formalnog obrazovanja (kao zaseban predmet).

2. O filmu i filmskoj umjetnosti

Majcen (2001: 12) smatra da je "film jedan od najvažnijih oblika novih medija".

Godine 1907. francuski teoretičar filma Riccotto Canudo dovodi film u vezu s tradicionalnim umjetnostima, a 1911. godine u tekstu *Manifest sedme umjetnosti* tvrdi da je „film sinteza triju vremenskih umjetnosti - književnosti, kazališta i glazbe, i triju prostornih umjetnosti- slikarstva, kiparstva i arhitekture“ (Majcen 2001: 14).

2.1. Definicija filma i filmske umjetnosti

“Riječ film u svakodnevnom govoru poglavito ukazuje na područje umjetnosti, jednu od grana umjetnosti, odnosno na pojedinačni filmski uradak. Kad bismo umjesto riječi film govorili filmska umjetnost, ne bismo grijeshili“ (Mikić 2001: 16).

U samo početnoj fazi razvitka filma, film se predstavljao samo kao tehnička i zabavna novost i nitko nije vjerovao da bi iz filma mogla nastati nova umjetnost. Tek se kasnije pokazalo da se pomoću "živih slika" mogu stvarati neosporne, pa i velike umjetničke vrijednosti, kako navodi Črnja (1962). Osim toga film je donio i nove forme izražavanja misli i to kao nov sistem stvaranja metafora kao i misaonih i estetskih cjelina. Zbog svega toga, smatra Črnja (1962), film je autonomna umjetnička oblast, a ne sinteza različitih umjetničkih postupaka (literature, kazališta, glazbe itd.)

Prema Črnji (1962:17) „sama umjetnička povijest filma pokazuje nam da se filmskim izražajnim sredstvima mogu stvoriti snažna, impresivna i velika djela, pa prema tome film uvelike postaje sredstvo za oblikovanje ljepote za stvaranja novih i originalnih sintetičkih istina, koja mogu biti odraz života i njegova estetska nadogradnja“.

Kada se govori o odnosu filma i umjetnosti dolazimo do istih problema koji su karakteristični i za druga stvaralačka područja, prema Črnji (1962) film je najprikladnija forma za izražavanje umjetničkih ideja i približavanje umjetničkih ostvarenja najširim masama. Iako je ova knjiga pisana davne 1962. godine, smatram da se promišljanja navedenog autora mogu koristiti i danas, te da je film i danas jedna od umjetnosti koja se najlakše i najbrže može prenositi, pogotovo masovnim medijima, najširim masama publike.

2.2. Povijest filma i filmske umjetnosti

Leonardo da Vinci i njegovi suradnici 1521. godine su opisali i skicirali izgled camere obscure, kao prethodnika fotografskog aparata. To je bio prijenosni sanduk koji je imao rupicu za prolaz svjetla tako da bi se na drugoj strani ocrtavao oblik iz prirode koji se nalazio ispred camere obscure. Prve spoznaje o prolasku svjetlosti kroz prozirne materijale opisao je John Baptist Porta, koji je na staklu ucrtao različita slova i zatim okrećući staklo prema suncu na suprotnoj strani, konkretno na zidu, dobivao odraze, odnosno projekciju slike ucrtane na staklu. Bila je to preteča tzv. čarobne svjetiljke ili laterne magice. Njemački svećenik, matematičar i fizičar Athanasius Kircher konstruirao je „igračku“ uz čiju je pomoć noću projicirao slike na papirnati prozor nasuprotne zgrade gdje je izvor svjetlosti bila obična svijeća (Mikić, 2015c).

Oko 1800. godine Belgijanac Étienne Gaspar Robertson izumio je uređaj phantaskop, svoje snimke prikazivao je kao stražnju projekciju, a gledatelje je iznenadio pokretom koji je postignut tako da je projekcijski aparat udaljavao ili približavao platnu, što je ostavljalo dojam uvećane ili umanjene slike. Prva snimljena fotografija nastala je 1826. godine (Mikić, 2015c).

Od 1874. do 1895. godine traje razdoblje kronofotografije ili fotografije u vremenu, koja je izravna preteča kinematografije u današnjem smislu. Godine 1874. francuski astronom Pierre Janssen konstruirao je fotografski revolver kojim na jednoj fotografskoj ploči snima 48 snimaka u nizu, dok francuski liječnik i fiziolog Jules Étienne Marey snima „fotografskom puškom“ niz snimaka na jednu fotografsku ploču (12 fotografija). Godine 1894. počinje razdoblje kinematografije koje traje do današnjih dana (Mikić, 2015c).

Thomas Alva Edison, 1888. godine prijavio je uređaj kinetioskop. 1889. godine Louis Aimé Augustin Le Prince konstruirao je prvu filmsku kameru, a iste godine i Englez William Friese – Greene kameru za film široku 100 mm. Godine 1893. kinetoskopu se dodaje fonograf. Za filmsku umjetnost je zaslužan i Max Skladanowsky, koji je kamerom koju je sam konstruirao još 20. 8. 1892. snimio prvi film i projicirao ga već 1. 11. 1895. u berlinskom Zimskom vrtu pomoću uređaja bioskopa kojeg je samo konstruirao (Mikić, 2015c).

Braća Lumière 28. prosinca 1895. godine, održali su prvu projekciju filma u Indijskom salonu pariškoga Grand Caf a, zahvaljujući vlastitim univerzalnim uređajem kinematografom, koji je istovremeno služio kao kamera, uređaj za kopiranje i projektor te se taj datum smatra rođendanom kinematografije. Za razvoj filma, u njegovim samim počecima od velike važnosti su dvije struje koje su ostale dominantne do današnjih dana. Jedna od njih je braće Lumière, koja su registrirala, praktički bez ikakvih intervencija u građi, događaje pred objektivom kamere, zadovoljavajući se dakle reprodukcijom zbilje, onim što danas nazivamo dokumentom, činjeničnim ili dokumentarnim filmom. Dok drugu struju predvodi Georges, prvi čarobnjak među sineastima-pionirima, koji je izmišljao razne sadržaje, služio se glumcima, scenografijom i trikovima, u prvo vrijeme uglavnom posuđenima iz kazališta, a kasnije ih je zamijenio filmskima (Mikić, 2015c).

Oko 1907. godine javlja se prva velika kriza u filmskog produkciji. Usprkos krizi braća Lafitte 1907. godine u Francuskoj osnivaju filmsko poduzeće Compagnie des Films d'art i to s namjerom da se snimaju samo takozvani umjetnički filmovi. Umjesto umjetničkih filmova iz njihovog filmskog poduzeća proizašli su filmovi izrazite kazališne glume, s velikim gestama i mimikom pred kazališnom (čitaj umjetnom) scenografijom, snimljeni krajnje statično, uvijek s iste udaljenosti, uvijek u istom planu, kao što je te predstave mogao gledati i svaki posjetitelj kazališta (Mikić, 2015c).

Ubrzo, ljudi su se navikli na ideju i koncept filma te dolazi zrelo razdoblje filma koje i dan danas traje. Prva stepenica bio je nijemi film koji je u počecima imao statičnu kameru kojom je dokumentirao što se ispred nje događa. Glumci su znali u kojim okvirima se mogu kretati i iz njih se nisu micali tijekom filma. U filmu „Rađanje jedne nacije“ iz 1915. po prvi put se uvodi asocijativna i paralelna montaža, 30ih godina 20. stoljeća dolazi do „otkrića“ zvučnih filmova (<http://www.filmski.net/vijesti/kratki-film/1581>).

Kada je riječ o žanrovskoj kinematografiji, pojavljuje se autorska individualnost – Orson Welles (1915.-1985.) koji je na sebe je skrenuo pozornost filmom Građanin Kane (1941.), koji se i danas smatra najznačajnijim filmom u povijesti kinematografije. Osim toga smatra se i pretečom modernizma u filmu koji se događa tek 60ih godina. (Mikić, 2015c). „Građanin Kane“ je probio sve dotadašnje granice, pa se upravo zbog toga i smatra najznačajnijim filmom svih vremena. Na vrhuncu i pred kraj modernizma dolazi do jako

bitne struje francuskog novog vala čiji najznačajniji film je Goddardov „Do posljednjeg daha“. Obilježje modernizma bio je filmski jezik, jer po prvi puta nije bio toliki naglasak na sadržaju, nego na filmskom jeziku (<http://www.filmski.net/vijesti/kratki-film/1581>).

Treće, sadašnje razdoblje, je postmodernizam i ono traje od 70ih pa nadalje. To je pravac u kojem nije bitan ni sadržaj, a ni filmski jezik. Lynch, braća Coen i Tarantino smatraju se najzaslužnijim za njega. Kuda taj postmodernizam ide, možda najbolje nam dočarava „Kill Bill“, koji je u biti „film o filmu“, s mnoštvom referenci, citata, izokretanjem žanrova, gdje se u mnogočemu koristi iskustvo prijašnjih filmova (<http://www.filmski.net/vijesti/kratki-film/1581>).

2.3. Rodovi filma

Filmska teorija razlikuje šest rodni podjela koje su postale predmetom filmoloških rasprava:

- igrani film - obilježava ga postojanje priče i likova, odnosno glumaca. Nastaje na temelju scenarija te je proizvod mašte. Također, predstavlja dominantnu kinematografiju čiji se uradci najviše gledaju, prepoznaju i o kojima se najčešće govori i piše (Mikić, 2001).
- dokumentarni film - naziv za skupinu filmova koji prikazuju stvarni svijet, prizore iz zbilje te nastoji ostaviti dojam izravne referencije na stvarni svijet (Gilić, 2007: 22).
- animirani film - naziv za različite vrste filmova u koje se ubrajaju crtani, lutkarski, kolažni, filmovi s animiranim predmetima i sl., a nastaju uzastopnim snimanjem pojedinačnih sličica (tehnika snimanja „sličica po sličicu“), a koje kasnije bivaju oživljene tehnikom filmske projekcije. To je film kojeg karakterizira nastajanje živog iz neživog, gdje se stvara iluzija pokreta (Mikić, 2001).
- eksperimentalni film - karakterizira ga isprobavanje postupaka i učinaka koji su suprotni s podrazumijevanim i prevladavajućim oblicima filmovanja,

asocijativnom i ritmičkom montažom, u težnji da se pronađu i razvijaju nepoznati ili zapostavljeni doživljajni i društveni potencijali filma (Turković, 2008).

- obrazovni film - naziv za vrste filmova koji se koriste u odgojno obrazovnom procesu (nastavni film, instruktivni film, popularno znanstveni film i znanstveni film). Nastavni film je izravno uključen u nastavu, a najčešće je realiziran uz suradnju školskih vlasti prema postojećem nastavnom planu i programu. Instruktivni film je namijenjen masovnom obrazovanju i često vrlo lokalnog značaja. Popularno znanstveni film je namijenjen širokom krugu publike koji se realizira radi populariziranja znanosti. Znanstveni film služi za komunikaciju među znanstvenicima, a omogućuje čovjeku da ima uvid u nedostupno (<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44624>).
- propagandni film - za cilj ima utjecanje na ponašanje ljudi u izbornim životnim prilikama (npr. nagovor gledatelja na kupovinu određenih proizvoda, glasovanje za nekog političara, podržavanje humanitarne akcije). Vrste propagandnog filma su: reklamni film, propagandni dokumentarni film i promotivni film (Turković, 2008).

3. Slobodno vrijeme

Pojava masovnih medija donijela je brojne promjene u svakodnevnom životu ljudi. Dolazi do promjene u komunikaciji, dostupnost informacijama postaje sve brža, a samim time mijenja se i primarna uloga škole. Osim prenošenja i usvajanja znanja i informacija, razvija se kritičko mišljenje kako bi se mogli prepoznati manipulativni sadržaji medija. Javlja se sve veća potreba za medijskim opismenjavanjem djece i mladih, ali i svih onih sudionika odgojno obrazovnog procesa jer djeca većinu svog slobodnog vremena provode koristeći različite oblike masovnih medija.

Brojne su definicije i određenja slobodnog vremena. Slobodno vrijeme u suvremenom društvu označava „prostor i mogućnost interakcije u procesima individualizacije, socijalizacije i inkulturacije; prostor samoaktualizacije i samoostvarenja osobnosti“ (Previšić, 2000 prema Vidulin Orbanić, 2008: 20). „Slobodno vrijeme je

vrijeme aktivnog odmora, razvoja, pozitivna razvoja, socijalizacije, humanizacije i stvaralačkog potvrđivanja ličnosti“ (Previšić, 2000 prema Mlinarević, Miliša i Proroković, 2007: 82).

Raznolike aktivnosti kojima se pojedinac/ka bavi u svoje slobodno vrijeme predstavljaju sadržaje slobodnog vremena te su to aktivnosti koje su slobodno izabrane, spontane i obavljaju se s određenom intencijom. Aktivnosti slobodnog vremena odabiru se prema preferencijama pojedinca/ke, odnosno prema interesima te se stoga one mogu nazvati i „interesnim aktivnostima“ koje su individualizirane (Rosić, 2005: 113).

S obzirom na gore spomenute definicije slobodnog vremena, u kojem se slobodno vrijeme promatra nasuprot vremenu provedenom u radu, slobodno vrijeme učenika promatra se nasuprot vremenu provedenom u školi. Prema tome, slobodno vrijeme učenika je ono vrijeme koje preostaje poslije škole i učenja. Međutim, u današnje vrijeme škola i učenje učenicima zaokuplja najveći dio dana te je stoga nužno da preostalo vrijeme, odnosno slobodno vrijeme učenika bude kvalitetno i svrsishodno organizirano.

3.1. Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti

Problemizirajući slobodno vrijeme potrebno je istaknuti kako slobodno vrijeme djece mora biti specifično i organizirano, a ne prepušteno slučaju jer djeca i mladi imaju mnogo više slobodnog vremena nego odrasli koje je potrebno kvalitetno iskoristiti (Previšić, 1987 prema Badrić i Prskalo, 2011).

Organizirano provođenje slobodnog vremena odnosi se na izvannastavne i izvanškolske aktivnosti. „Izvannastavne aktivnosti su različiti organizacijski oblici okupljanja učenika u slobodno izvannastavno vrijeme u školama, koji imaju pretežno kulturno-umjetničko, športsko, tehničko, rekreacijsko, i znanstveno (obrazovno) obilježje. Izvanškolske aktivnosti čine različiti organizacijski i programski oblici okupljanja učenika u društvima, klubovima i drugim institucijama izvan škole“ (Cindrić, 1992 prema Šiljković, Rajić i Bertić, 2007: 137).

Slobodne aktivnosti sadržajem i oblicima pridonose integraciji škole i društva. Obuhvaćaju različite oblike odgojno-obrazovnog djelovanja kojim se u osnovnu školu i njen sistem odgoja unose elementi dječjeg društveno korisnog i proizvodnog rada, razvijaju

postojeći i stvaraju novi interesi, proširuje i produbljuje znanje učenika, razvija kultura rada, smisao za usklađivanje osobnih i društvenih interesa i utječe na zbližavanje učenika i nastavnika. Na taj način dolazi do pozitivnog utjecaja na svestrani i slobodniji odgoj učenika (Težak, 1979 prema Vlahov i Grgurević, 2011).

Djeca izvannastavne i izvanškolske aktivnosti organiziraju na način da aktiviraju svoje stvaralačke snage za čije zadovoljavanje i izražavanje nisu imali prilike u ostalim vidovima života. Putem navedenih aktivnosti, djeca (učenici) na pravilan ili nepravilan način organiziraju i iskorištavaju svoje slobodno vrijeme kako bi zadovoljili svoje potrebe i interese te poboljšali kvalitetu života (Mlinarević i Brust, 2009).

Prilikom organizacije provođenja slobodnog vremena značajnu ulogu imaju odgojno – obrazovne institucije, koje trebaju „poticati iskustveno učenje, osobnu aktivnost i doživljaj vlastite vrijednosti i unutarnju motiviranost“ (Mlinarević i Gajger: 2008: 49). Međutim, stanje u školama je takvo da zbog opsega školskih programa i zahtjeva okoline kreativnost je smanjena, a učenici neorganizirano i neprimjereno provode slobodno vrijeme. Tako Mlinarević i Gajger (2008) navode da je došlo do zapostavljenosti odgojne uloge škole jer se u školama sve manje govori o načinu i kvalitetnom provođenju slobodnog vremena. Zakon o odgoju i obrazovanju u školama propisuje neke izvannastavne aktivnosti kojih se škole moraju pridržavati, iako nemaju sve škole jednake uvjete za njihovo provođenje, pa stoga nude samo one oblike za koje imaju uvjete (materijalne, kadrovske, organizacijske). Zbog preopterećenosti nastave, neki učenici ne mogu sudjelovati u određenim aktivnosti, što pridonosi nekvalitetnom provođenju iznanastavnih aktivnosti i nemogućnosti pravilne organizacije.

Masovni mediji danas su postali dio svakodnevnice svakog djeteta. Nekad su mediji bili usmjereni na demokratizaciju prostora javne riječi, praćenje i bilježenje i informiranje o relevantnim društvenim zbivanjima. Danas se ta uloga promijenila i mediji su postali dio društvenih procesa koji kreiraju sve trendove. Nastoje postati dominantan kreator društvenih zbivanja, a ne tek puki prenositelj događaja i društvenih kretanja. Ta zadaća je posebno vidljiva u stvaranju sadržaja za djecu i mlade (Burić, 2011).

4. Medijska pedagogija i filmska umjetnost

„Medijska pedagogija je pedagoški disciplina koja sadrži sociopedagoške, sociopolitičke i sociokulturne analize u ponudama medija za djecu, mlade i ljude treće životne dobi, te njihove kulturne interese u odrastanju, radu, slobodnom vremenu i obiteljskom životu. Razvoj medijskog obrazovanja pospješuje razvoj komunikacije“ (Baacke, 2007: 34 prema Miliša i Tolić, 2008: 114).

Medijska pedagogija treba interpretirati sve sadržaje: izgovoreni jezik, knjige, slike, fotografije, TV, CD, kompjutor, internet, kao i informacijske i komunikacijske medije jer smatra da ljudi žive u simboličkom svijetu (Luhmann 1991 prema Miliša i Tolić, 2008). Baacke (1997: prema Miliša i Tolić, 2008) navodi da su mediji sustav znakova i simbola, a ti simboli moraju se dekodirati kako bi odgoj i obrazovanje pojedinca bili uspješni i kako bi se oduprli manipulativnim utjecajima. Mediji tako sadrže tri razine uključivanja pojedinca, kako u integracijskom procesu, tako i u komunikaciji. Prva razina uključuje državnu integraciju u komunikaciji (javna komunikacija, uključivanje pojedinca u komunikaciji vezano političko-državnog karaktera), druga razina temelji se na socijalnoj komunikaciji (obrazovanje, informacije preko medija koje će pojedincu pomoći i obogatiti ga u vještini komunikaciji), a treća razina je kulturna razina.

Danas je naglasak na medijskom obrazovanju, odgoju za medije, medijskoj kulturi, medijskoj kompetenciji, medijskoj pedagogiji, medijskoj didaktici, medijskoj etici, kritici medija i slično. Zbog prisutnosti medija u svakoj sferi života, dolazi do implementacije medija u odgojno obrazovnom procesu. Potrebno je učenicima omogućiti korištenje medija u nastavi kako bi razvijali kritičku orijentaciju prema različitim medijima (film, televizija, video, internet), a jednako tako potrebno je i da se stvaraju i proizvode medijski odgovarajući edukacijski materijal (udžbenici, priručnici, filmovi, CD, DVD, web-stranice). Medijski odgoj moguć je zahvaljujući medijski obrazovanim i osviještenim učiteljima, odnosno medijskim pedagogima (Mikić, 2004).

„U obrazovanju budućega medijskog pedagoga trebaju biti zastupljena barem tri područja koja obuhvaćaju medije i informacijske tehnologije u odgoju, obrazovanju i nastavi, a to su:

- opća medijska kompetencija: teorija medija i informacijskih tehnologija, izbor i primjena medija i informacijsko-tehničkih sustava, stvaranje medijskih softvera, društveno značenje medija u izmjeni informacija, medijska estetika, medijska etika i medijsko pravo;
- medijsko-didaktička kompetencija: primjena informacijskih tehnologija u nastavi, značenje medija u nastavi, uporaba medija i informacijskih tehnologija u predmetnoj nastavi, primjena medija i informacijskih tehnologija u izvannastavnom radu s djecom i mladeži, analiza i procjena vrijednosti medijske ponude, društveni i institucionalni uvjeti za medijsku produkciju, implementacija i evaluacija medijskih nastavnih modula
- kompetencija u području medijskog odgoja: odgojni i obrazovni ciljevi i zadaće u području medija i informacijskih tehnologija, medijski odgoj (klasični mediji, informacijsko-komunikacijske tehnologije u nastavi i radu s mladima u izvannastavnim sadržajima)“ (Pöttinger i sur., 2004 prema Tolić, 2008: 4-5).

Medijski odgoj, odnosno medijska kultura ili odgoj za medije je važan zbog činjenice da djecu i mlade treba suočiti s okolinom u kojem rastu i oblikuju se, a što je također pod utjecajem medija. Mediji se sve više šire pa se sve češće govori o njihovom štetnom (negativnom utjecaju), kao što je poticanje fizičkoga i psihičkog nasilja, poticanje kriminalnih radnji, širenje pornografije, stvaranje situacija otuđenosti, pasivizacije, potiskivanje čitanja, svjetonazorna manipulacija, površnost, prepuštanje isključivo zabavi. Međutim, treba navesti i pozitivne utjecaje kao što su razvijanje intelekta, emocija, mišljenja, poticanje radoznalosti, motiviranosti, brzo i trajno informiranje, obilježuje ih životnost, poučavaju, ubrzavaju procese, stvaraju veći stupanj identifikacije, intenzivnije upućuju na pozitivne vrijednosti te šire multikulturalnost (Mikić, 2015b).

„Kako međutim sve ne bi bilo shvaćeno kao nešto novo, kao da ne postoje vječni mitovi, teme i motivi, nužna je filmska izobrazba koja će proširiti estetsku prosudbu mladeži, a ujedno će im otkriti da i film ima svoju povijest. Jedino će tako bolje razumjeti što je u filmovima današnjice novo, originalno, a što je

ponavljanje u novom kontekstu. Na taj će način mladež bolje shvatiti, biti kritičnija glede medijske zbilje koja joj se nudi...“ (Mikić 2001: 248).

Razvoj i izgradnja medijske pedagogije u medijskom obrazovanju i medijska kultura u školama treba se promatrati kroz dva pristupa: više koristiti medije kao pomagala u nastavi u smislu medijske didaktike te medijsko obrazovanje i medijska kultura kao sredstvo obuke za kritičko produktivno ponašanje s medijima i njihovim porukama. Škole se moraju pripremiti za ove zadatke kroz pojačanu koordinaciju medija i obrazovnih aktivnosti u okviru nastavnog plana i programa, kao i kroz sustavnu koordinaciju i suradnju s izvannastavnim aktivnostima (Tolić, 2011).

Tolić (2011) dalje navodi da se učenike u osnovnoškolskom uzrastu može opismeniti i putem medijskoga obrazovanja osigurati razlikovanje dobrih od loših medijskih sadržaja. Osviještavanje društvene poveznice medijskih manipulacija i vlasnika koji ih određuju moguće je tek u srednjoj školi. U medijskom odgoju ključni aspekti imaju novi mediji i zlouporabe intereneta, a to se tek može u potpunosti razumjeti i aplicirati u srednjim školama.

„Mladi nikako nisu samo pasivni konzumenti sadržaja s ekrana. Oni asimiliraju socijalno okruženje upravo uz pomoć filma, stvarajući svoj svijet uz poticaje koji dolaze s ekrana. Filmovi nisu mladima samo estetski objekt, predmet zajedničkoga gledanja, već oni prodiru svojim znakovljem, stilom duboko u njihov svakodnevni život. Film i život postaju jedno, međusobno se isprepliću.“
(Mikić 2001: 253)

5. Odgoj i obrazovanje kroz filmsku umjetnost

Mediji su sredstvo komuniciranja putem kojeg dijete prima različite sadržaje na obavijesnoj i emotivnoj razini koje treba interpretirati i pridati im određeno vlastito značenje. To je moguće postići samo ako je medijski pismeno te ima razvijeno kritičko mišljenje. Na taj način, mediji imaju pozitivan utjecaj na odgoj i obrazovanje pojedinaca koji se može uspješno snaći u mnoštvu različitih informacija i poruka pridonoseći njihovu odgovornom ponašanju u okružju u kojemu žive (Mikić, 2015d).

Osobe koje zasigurno najviše utječu na djecu u fazi predškolske i školske dobi su, prema Mikiću (2015d), odgajatelji, učitelji, nastavnici i profesori. Oni djeci i mladima trebaju pružiti potpune i točne informacije, kako u ostalim područjima tako i u području medijske kulture. Na ovaj način nastaje medijski odgoj koji se odvija u školskim ustanovama, a nastavnik mora biti istovremeno i receptor i prijenosnik novih spoznaja u ovom području koje se određenom dinamikom mijenja, te upotpunjuje novim dostignućima.

Niti jedno područje u školi nije sklono toliko promjenama kao područje medijske kulture. Upravo zato nastavnik treba posjedovati određene kompetencije i znanja pomoću kojih bi uspješno ovladao medijskim sadržajem i na pravilan način takav sadržaj prenio učenicima. Danas se uloga učitelja mijenja, a učenje poprima obilježja individualizma, samoaktivnosti, decentralizacije, komunikacije i zajedništva, stoga učitelj mora biti mentor, organizator, aktivni partner u razgovoru, glavni promicatelj znanja i nositelj promjena. Potrebno je cjeloživotno obrazovanje zbog jačanja medijsko-informacijske pismenosti među učenicima, što je jedan od načina kako steći nove medijske kompetencije te znanja, vještine i stavove kako bi učinkovito pristupili informacijama, proizveli i koristili medije i informacije, istražili i razumjeli funkciju medija i drugih informacijskih usluga, kritički vrednovali medijski sadržaj, razumjeli kako mediji i ostali pružatelji informacija pridonose promicanju temeljnih sloboda i cjeloživotnom učenju te kako mladi pristupaju medijima i informacijama danas (Mikić, 2015d).

5.1. Utjecaj filma i filmske umjetnosti na odgoj i obrazovanje

Govoreći o načinu kako poticati te kako otvarati razne teme za diskusiju, film nam koristi kao odličan pedagoški alat čime se to može postići, osim toga koristan je i za upoznavanje drugih kultura, pruža snažno iskustvo i priliku za poistovjećivanje s likovima te potiče na razumijevanje ljudi i svijeta koji nas okružuje. Sve do sada spomenuto, dijete doživi gledanjem određenog filma. Izuzetno je bitno podijeliti s drugima iskustvo gledanja filma. Učitelji i predmetni nastavnici kao medijski odgajatelji bi trebali poticati i ohrabrivati svoje učenike da je dobro dijeliti svoje osjećaje i dojmove koji su vezani uz gledanje te doživljavanje filma (Mikić, 2015d), a „filmskoj nastavi je svrha da osposobi

učenika za stjecanje znanja ne samo čitanjem nego i slušanjem i gledanjem“ (Težak, 1990 prema Dominiković, 2005: 22)

Djeca vole gledati filmove, između ostalog, jer im pružaju razne mogućnosti istraživanja i upoznavanja svijeta odraslih koji je njima nepoznat te prema kojem imaju znatiželju, kojeg bi htjeli upoznati, a još uvijek im nije dozvoljeno. Sve što se zbiva u svijetu odraslih djeci je novo i zanimljivo te im je film zapravo jedna vrsta enciklopedije koja im pruža odgovore na postavljena pitanja. Osim toga, film djeci pruža i bezbroj njima još novih i neproživljenih situacija u kojima se i oni mogu naći te pažljivo promatraju kako drugi reaguju i rješavaju probleme koji su postavljeni pred njima. Dijete gleda i uči neke od mogućih ishoda situacija, zatim preispituje samo sebe te razmišlja kako bi oni postupili da se nadju na mjesto nekog lika u filmu. Prema tome, filmovi djeci, ali i odraslima, pružaju veliko životno iskustvo bez napuštanja sigurnosti vlastitog doma. Treba naglasiti da to nije uvijek najbolji izbor i rješenje, te je neke stvari potrebno proživjeti i iskusiti na vlastitoj koži, ali na ovaj način djeca mogu zadovoljiti svoju znatiželju te sigurnije dočekati vrijeme kada će imati dovoljno godina za proživjeti i iskusiti sve to. (Mikić, 2015d).

Filmovi nude, prema Mikiću (2015d), neograničen broj pustolovina i informacija o dalekim i nepoznatim krajevima svijeta. Gledajući s odgojno-obrazovne strane, učenik/dijete može dosta mnogo naučiti o nekoj stranoj zemlji, ali i o svojoj vlastitoj, zatim o ljudima, raznim običajima, religijama, povijesti, može upoznati razne teorije, ideje, pokrete, legende, mitove itd. gledanjem filmova, osim toga, dijete razvija i različite emocije. Razvija osjećaj empatije te može bolje razumjeti postupke drugih ljudi uspoređujući ih sa postupcima likova koje je gledao na filmovima.

Kako je djeci bliža slikovitost od apstrakcije, gledajući pokretne slike na ekranu, vrlo intenzivno doživljavaju filmsku priču te primaju njegovu poruku. Ono što učenike/djecu privlači u filmovi jesu njihova vedrina, humor, akcije, neobične i nesvakodnevnne situacije, specijalni efekti, filmski trikovi, ali i sama tehnika i postupak stvaranja filma. Putem filma, dijete ne znajući da to radi, razvija te dobiva određene misaone sposobnosti točnije razvija percepciju ili opažanje, koncentraciju i vizualnu memoriju. Osim toga, gledanjem filma dijete razvija i apstrakciju, indukciju, dedukciju, analizu i sintezu (Mikić, 2015d).

Raznolikost predmeta *Medijska kultura* pruža mnoge različite pristupe i točke gledanja filma što upotpunjuje te obogaćuje svijet učenika/djetata posebno u estetskom smislu, ali definitivno i u razvijanju kritičkog mišljenja i opservacije. Predmet *Medijsku kulturu* bi trebala poučavati osoba koja je stručna te bi se predmet trebao održavati, osim u srednjim školama, u vrtićima i svim razredima osnovne škole. Bez dvojbe, filmovi utječu na oblikovanje ukusa, na razvoj odgojnih i etičkih osobina kod svih, a posebno kod mlade osobe. Iz tog razloga, na filmsku umjetnost se treba odnositi kao na bilo koju drugu umjetnost, likovnu, glazbenu i sl. Da bi se razumio film te njegove vrijednosti, učenik/dijete treba dobiti kvalitetan filmski odgoj putem kojega će mlada osoba, a kasnije i odrastao čovjek, moći prepoznati razliku između umjetničkog djela od lošeg pokušaja (Mikić, 2015a).

„Učeničko stvaralaštvo se ne potiče radi otkrivanja i odgajanja budućih umjetnika, filmskih radnika i stručnjaka, premda se kao izuzeci mogu pojavljivati i takvi rezultati, niti se očekuju visoki umjetnički dometi učeničkih stvaralačkih pokušaja pa ni omasovljenje dječjeg i omladinskog kinoamaterizma, makar ni u tom pravcu ne treba odbijati moguće pozitivne posljedice. Obogatiti djetinjstvo i mladost radošću stvaranja, otkriti učeniku sva područja lijepoga, privući ga k umjetnosti, omogućiti mu da se po volji, vlastitom nagnuću i nadarenosti osposobi za estetsku komunikaciju s jednom ili više grana umjetnosti, učiniti ga osjetljivim za nematerijalne vrijednosti i maštovitijim, otvorenijim za nove izraze i oblike na području umjetnosti – to su temeljni razlozi za osnivanje, razvijanje i unapređivanje učeničke kinoamaterske aktivnosti“ (Težak, 2002 prema Vlahov i Grgurević, 2011: 163-164).

5.2. Filmska umjetnost u sklopu formalnog obrazovanja

Već se godinama raspravlja o uvođenju nastavnog predmeta filmske umjetnosti u srednje škole, posebno u gimnazijske razrede gdje je najviše izražena ta potreba. „Nacionalni okvirni kurikulum MZOŠ-a za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje uvodi odgojno-obrazovna područja koja obuhvaćaju srodne nastavne predmete, a jedno je od tih obrazovnih područja i umjetničko. Umjetničko odgojno-obrazovno područje čine: Vizualne umjetnosti i dizajn, Glazbena kultura i

umjetnost, Filmska i medijska kultura i umjetnost, Dramska kultura i umjetnost te Umjetnost pokreta i plesa“ (Fuchs, Vican, Milanović Litre (ur.), Nacionalni okvirni kurikulum, 2011: 208). Nastavni predmeti, koji su ovdje navedeni, koji spadaju pod umjetničko odgojno-obrazovno područje, nažalost, samo su okvirni prijedlog. To je tako iz razloga što se predmetna struktura nacionalnog kurikuluma koja uključuje popis obveznih predmeta, koji čine jezgru kurikuluma, zatim popis izbornih predmeta koji kurikulum čine raznolikim te još nastavni predmeti i moduli, određuje tek nakon izradbe odgojno-obrazovnog plana, odnosno nakon što se odredilo optimalno opterećenje učenika (Đorđić i Modrić, 2012).

U školskoj ustanovi, na filmsku kulturu bi trebalo gledati kao na pedagoško-komunikološko-informacijsko-umjetničko područje. Za kreirati nastavni plan i program izvedbe predmeta filmske umjetnosti, treba imati na umu da je film podložan promjenama te da u skladu s tim promjenama treba odabrati aktualne naslove koji će biti zanimljiviji i bliži današnjim učenicima. Treba biti u skladu s vremenom, ali je također važan i odabir filmskih naslova u smislu spoja aktualnosti i eventualne povijesti (Mikić, 2015a).

Prema Mikiću (2015a) informacije o nastanku filma, tj. o povijesti nastanka filmova su jako bitne, ali one trebaju biti „usputne“, treba spomenuti slijed razvoja filma, npr. nijemi, zatim zvučni film, crno-bijeli, film u boji, televizijski film, film-internet, itd. Učenike na toj razini obrazovanja ne treba opterećivati s autorima. Povijest je kao što je navedeno ipak bitna, ali danas filmovi nisu ono što su bili, postoji velika te neusporediva razlika između sada i nekada što je bilo. Djeca ne mogu shvatiti starije naslove kao starija publika, jer oni starije filmove gledaju sa svog motrišta, današnjeg. U tome je potrebna pomoć medijskog učitelja koji je ujedno i medijski pedagog. Zbog nedostatka vremena i zbog malog broja sati, ne smiju se prikazivati samo dijelovi filmova te ih onda analizirati kao filmove u cijelosti. U filmsku kulturu treba uključiti i vrtse kojima se ne pridaje dovoljno pozornosti kao televizijske serije, reklame, glazbeni spotovi i ostalo. Treba obratiti pozornost i na tehniku i tehnologiju filma, kao i na tehnološke inovacije, te objasniti njihovu ulogu u razvoju filma.

Učitelj/nastavnik treba biti svjestan koliku zapravo ima važnost filmska i medijska pismenosti u novim generacijama te koliki je zapravo značaj filmskog odgoja u okviru

škole kao odgojno-obrazovne ustanove. Na život djece, film ima veoma moćan utjecaj. U nastavnom procesu, naglasak treba biti na specifičnostima načina filmskog izražavanja te po čemu se medij film razlikuje od ostalih medija. Također je potrebno istaknuti i prikazati medijsku kulturu unutar nastave hrvatskog jezika i književnosti. Već se spomenuo nedovoljan broj sati nastave Medijske kulture, povećavanjem satnice učitelji i nastavnici bi dobili više vremena koje bi im omogućilo da sa svojim učenicima uspiju pogledati dovoljan broj animiranih, igranih i dokumentarnih filmova koji su ionako premalo zastupljeni te eksperimentalnih filmova koji se kao primjeri uopće ni ne novode. Bitno je da učenici gledaju i domaće filmove, odnosno hrvatske. Učiteljima i nastavnicima treba omogućiti da samostalno procijene da li njihovi učenici mogu gledati filmovi koji nemaju titlove. To se pravo učiteljima i nastavnicima ne smije uskratiti, jer svaki učitelj najbolje može procijeniti svoje učenike i donijeti najispravniju odluku, stoga je nepotreban popis aktualnih svjetskih i europskih filmova. Takav način pruža djeci/učenicima šansu upoznavanja ostalih kinematografija, a ne samo domaću i američku, koja je najviše poznata i zastupljena. Ipak, duljina sata i vremensko ograničenje nastavnog sata ne smiju imati odlučujuću ulogu pri odabiru filmova, jer bi u tom slučaju učenici gledali samo kratke ili srednjometražne filmove (Mikić, 2015a).

Učitelji i nastavnici trebaju biti svjesni bogatstva i različitosti filmskih žanrova i rodova te svojim učenicima trebaju osvijestiti nazočnost filma i u drugim medijima, multimedijalnost. Kod svojih učenika, učitelji/nastavnik treba čin filmskog stvaralaštva postaviti na istu razinu s literarnim, likovnim te glazbenim stvaralaštvom. Upravo se na takav način, mlada osoba informira te će dosegnuti zadovoljenu razinu filmske pismenosti, odnosno samo na takav način će osoba postati kompetentni filmski gledatelj (Mikić, 2015a).

Odabir filmskog materijala može biti metodička zamka ako biramo bez kriterija ili s nedovoljno znanja o tome što film prikazuje. Kriteriji za odabir su (Berk, 2009 prema Skender, Petrović i Turkalj Podmanicki, 2012: 240):

- kompetencije učenika izuzetno su važne pri odabiru filma. Nisu svi na jednakoj spoznajnoj razini, pa se moramo prilagoditi većini. Sadržaj filma mora odgovarati njihovom predznanju i služiti za produbljivanje spoznaja, a ne za prvi kontakt s

problemom. Verbalno objašnjavanje mora biti na razumljivom jeziku i prilagođeno znanju učenika.

- utjecaj sadržaja – mora se voditi računa da sadržaj nema štetnih ili netočnih informacija koje će zbuniti i demotivirati učenika u gledanju. Velika količina nebitnih informacija, koje su nepotrebno proširene i dramtizirane, zamara učenikovu pažnju i vodi prema pasivnosti.
- struktura sadržaja mora biti odgovarajuća zamišljenom scenariju sata odnosno film ne smije biti predugačak niti samom sebi svrha. Treba birati najkraće moguće sadržaje koji ističu bit i usmjeravaju na ciljeve nastave te su zato najpogodniji nastavni filmovi koji su metodički osmišljeni"

„Medijski odgoj u hrvatskom je školskom obrazovnom sustavu tek naznačen. Proviđi se samo u okviru nastave hrvatskoga jezika u osnovnim školama od prvoga do osmoga razreda. Hrvatski jezik u osnovnim školama obuhvaća četiri nastavna područja: a) hrvatski jezik, b) književnost, c) jezično izražavanje i d) medijsku kulturu. U nastavni predmet hrvatskog jezika, medijska kultura nije uopće uključena u gimnazijama i srednjim strukovnim školama. U osnovnim školama, naglasak medijske kulture je na filmskom odgoju i obrazovanju. Od prvog do petog razreda osnovne škole, medijska kultura ima zadatak upoznati djecu s dječjim (i crtanim) filmovima i dječjim televizijskim emisijama i s televizijskim emisijama s domoljubnim sadržajima. Medijska kultura od petog do osmog razreda stavlja naglasak na kazalište (kazališni prostori, pozornica, kulise, glumac, kostimografija, scenografija, itd). U petom razredu se ipak počinje govoriti i o pitanjima prijenosa poruke, televiziji (žanrovi), radiju (žanrovi), tisku, stripu i računalu. I šesti, sedmi i osmi razred po nastavnom planu i programu za osnovne škole, u okviru medijske kulture bave se pitanjima žanrova s obzirom na medij. Ovako postavljena medijska kultura prilično se razlikuje od suvremenog koncepta medijskog odgoja, koji je ipak nešto širi u teorijskom i praktičnom smislu. To je koncept koji pokušava omogućiti djeci, roditeljima i nastavnicima da odgovore na agresivnu ulogu koju mediji imaju danas u životu djece i obitelji. Komercijalni pohod medijskih sadržaja u naše domove je u današnje vrijeme posebno jak. U stereotipima, reklamama, nasilju i pornografiji mediji konstruiraju našu

svakodnevnu realnost“ (Prosvjetni vjesnik, posebno izdanje, br.2 1999: 19 prema Erjavec i Zgrabljic Rotar, 2000: 95).

„Nadalje, film ima snažan *čuvstvenosni efekt* odnosno izaziva emocionalnu angažiranost (Furlan, 1981., 6, 7), izaziva emocije, čime se filozofski nastavni sadržaji individualiziraju, personaliziraju, povezuju s konkretnim ljudskim sudbinama. Film je auditivan i vizualan doživljaj na osjetilnoj, osjećajnoj i duhovno-umnoj razini. (Težak, 1981., 29). Razvija spoznajne mogućnosti i resurse u učenika, proširujući njihovo opće i filozofsko obrazovanje, gdje veliku ulogu ima često korištenje elipse što razvija percepciju, uočavanje korelacija i anticipaciju“ (Težak, 2003., 24., prema Škerbić, 2010: 70).

6. Metodologija istraživanja

6.1. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja je ispitati mišljenja učenika/ca srednjih škola (gimnazijalci) koliko poznaju filmsku umjetnost, smatraju li učenici/ce da je potrebno uvesti filmsku umjetnost kao izborni predmet u formalno obrazovanje, kao i utječe li filmska umjetnost na odgoj i obrazovanje pojedinca.

6.2. Zadaci istraživanja

1. Ispitati na koje načine učenici/ce provode slobodno vrijeme.
2. Ispitati učestalost i mjesto gledanja filmova kod učenika/ca, kao i tko utječe na odabir filma za gledanje.
3. Ispitati koji se film najčešće gleda s obzirom na žanr i podrijetlo.
4. Ispitati mišljenje ispitanika/ca koliko su učenika/ca srednjih škola upoznati sa filmskom umjetnošću.
5. Ispitati mišljenje učenika/ca o utjecaju filmova na odgoj i obrazovanje.
6. Ispitati mišljenje ispitanika/ca o zastupljenosti filmske umjetnosti u školama, kao i treba li se filmska umjetnost uvesti kao izborni predmet.
7. Ispitati preporučuju li nastavnici filmove kao dopunu gradiva za pojedine predmete.

6.3. Hipoteze istraživanja

1. Ispitanici/ce slobodno vrijeme najčešće provode koristeći društvene mreže (Facebook, Twitter...).
2. Ispitanici/ce filmove gledaju svaki dan, najčešće na TV-u i s obzirom na preporuku vršnjaka.
3. S obzirom na podrijetlo filma, ispitanici/ce najčešće gledaju američke filmove, a s obzirom na žanr najčešće gledaju komedije.
4. Ispitanici/ce smatraju da su učenici/ce srednjih škola (gimnazijalci) loše upoznati sa filmskom umjetnošću.
5. Ispitanici/ce smatraju da filmovi utječu na odgoj i obrazovanje.

6. Ispitanici/ce smatraju da je filmska umjetnost u školama zapostavljena u odnosu na druge umjetnosti (likovna, glazbena...), te bili se filmska umjetnost trebala uvesti kao izborni predmet u srednjim školama.
7. Ispitanici/ce bi željeli da se filmska umjetnost koristi kao pomoć pri učenju i objašnjavanju u drugim nastavnim predmetima u obliku prikazivanja filmskih projekcija te smatraju da nastavnici rijetko daju preporuku za neki film kao dopunu gradiva iz pojedinih predmeta.

6.4. Metoda istraživanja

Provedeno je anketno ispitivanje učenika srednjih škola. Anketa se sastojala od ukupno 31 pitanje. Prvi dio upitnika sadrži pitanja o načinima provođenja slobodnog vremena ispitanika/ca, o učestalosti, mjestu i preporukama za gledanje filmova. Drugi dio upitnika sastojao se od pitanja o žanrovima filmova na koja su ispitanici/ce trebali zaokružiti stupanj slaganja s određenom tvrdnjom na skali od 1 do 5 (1 - nikad; 2 - vrlo rijetko; 3 - ponekad; 4 - često i 5 - uvijek). Treći dio upitnika sastojao se od pitanja o zapostavljenosti filmske umjetnosti, treba li se filmska umjetnost uvesti kao izborni predmet u školama, projekciji filma u školi te utjecaju filma na odgoj i obrazovanje na koja su ispitanici/ce trebali zaokružiti stupanj slaganja s određenom tvrdnjom na skali procjene od 1 do 5 (1- u potpunosti se ne slažem, 2 - uglavnom se ne slažem, 3 - niti se slažem niti se ne slažem, 4 - uglavnom se slažem, 5 - u potpunosti se ne slažem). Bitno je napomenuti kako su u obradi podataka kodovi "u potpunosti se ne slažem" i "uglavnom se ne slažem" rekodirani u kod "ne slažem se", dok su kodovi "uglavnom se slažem" i "u potpunosti se slažem" rekodirani u kod "slažem se".

6.5. Ispitanici, mjesto i vrijeme istraživanja

Istraživanje se provelo na uzorku od 151 učenika/ca četvrtih razreda srednjih škola u Zadru (Gimnazija Vladimir Nazor i Klasična Gimnazija Ivana Pavla II.), a provedeno je tijekom veljače 2013. godine. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 151 ispitanika/ca, od kojih je 91 (60,26%) ženskog spola i 60 (39,74%) muškog spola.

7. Analiza i interpretacija rezultata

"Prostor koji sadržajno popunjavaju masovni mediji današnjice velikim je svojim dijelom okrenut djeci i mladima. Dok je nekoć preokupacija medija i medijskih poslenika prvotno bila usmjerena na demokratizaciju prostora javne riječi, danas je temeljno pitanje kako prostor javne riječi masovnih medija djelotvorno i prije svega dobrovoljno zaštititi od njihovih stvoritelja i ograničiti okvirima koje postavlja etika i opći društveni interes. Teoretičari masovnih medija zamijetili su kako su mediji odavno napustili svoju primarnu svrhu: praćenje, bilježenje i informiranje o relevantnim društvenim zbivanjima. Mediji su naime zakoračili u prostor bitnog čimbenika koji kreira društvene procese, potrebe i trendove. Još su tek poneki mediji, oni klasični poput knjige, zadržali svoju prvotnu svrhu. Masovni elektronski mediji vode snažnu tržišnu utakmicu u kojoj žele biti dominantan kreator društvenih zbivanja, a ne tek puki prenositelj događaja i društvenih kretanja. Ta je nova zadaća medija osobito snažno izražena u stvaranju sadržaja za djecu i mlade" (Burić, 2010: 629).

7.1. Način provođenja slobodnog vremena učenika

Tablica 1. Prikaz načina provođenja slobodnog vremena ispitanika/ca

<i>Aktivnosti u slobodno vrijeme</i>	<i>Broj ispitanika/ca (f)</i>	<i>%</i>
Društvene mreže (Facebook, Twitter)	36	28,34%
Čitanje knjiga	6	3,97%
Gledanje filmova	15	9,93%
Slušanje glazbe	58	38,41%
Bavljenje sportom	28	18,54%
Izlasci/druženje s prijateljima/cama	8	5,30%

Aktivnosti koje ispitanici/ce najčešće obavljaju u slobodno vrijeme su: slušanje glazbe (58 ispitanika/ca), korištenje društvenih mreža (36 ispitanika/ca) i bavljenje nekim sportom (28 ispitanika/ca). Najmanji broj ispitanika/ca slobodno vrijeme provode čitajući knjige, u izlascima i druženju s prijateljima te gledanju filmova. Hipoteza *Ispitanici/ce slobodno vrijeme najčešće provode koristeći društvene mreže (Facebook, Twitter...)* nije se potvrdila. Može se reći kako ispitanici/ce slobodno vrijeme najčešće provode u obavljanju

aktivnosti koje većinom nisu prostor kreativnog djelovanja. Potrebno je organizirati izvannastavne i izvanškolske aktivnosti kroz koje učenici mogu aktivirati svoje stvaralačke snage za čije zadovoljavanje i izražavanje nisu imali prilike u ostalim vidovima života. S obzirom na cilj istraživanja, pokazalo se kako vrlo malen broj ispitanika slobodno vrijeme provodi gledajući filmove, iako to nužno ne znači kako ostali ispitanici/ce rijetko ili nikad gledaju filmove.

7.2. Učestalost, mjesto gledanja filma i utjecaj na odabir

Tablica 2. Prikaz učestalosti, mjesta i preporuke gledanja filmova kod ispitanika/ca

Učestalost gledanja filmova	Broj ispitanika/ca (f)	%
Svaki dan	45	29,80%
Jedanput tjedno	70	46,36%
Jedanput mjesečno	18	11,92%
Jako rijetko gledam filmove	18	11,92%
Mjesto gledanja filmova		
Mjesto gledanja filmova	Broj ispitanika/ca (f)	%
Kino	3	5,69%
Na TV-u	82	54,30%
Na DVD-u	7	4,64%
Na internetu	50	33,11%
Na ljetnim projekcijama/na otvorenom	9	1,99%
Tko/što utječe na odabir filma za gledanje?		
Tko/što utječe na odabir filma za gledanje?	Broj ispitanika/ca (f)	%
Preporuka vršnjaka	57	37,75%
Reklame filmova	50	33,11%
Preporuka filmskih kritičara	15	9,93%
Vlastiti odabir	29	19,21%

Pokazalo se najveći broj ispitanika/ca filmove gleda jedanput tjedno (70 ispitanika/ca) i svaki dan (45 ispitanika/ca) dok jednak broj ispitanika/ca (18) filmove gleda jedanput mjesečno ili jako rijetko. Ispitanici/ce su odgovorili kako filmove najčešće gledaju na TV-u (82 ispitanika/ca) i internetu (50 ispitanika/ca), odnosno *online* ili na različitim stranicama predviđenih za gledanje, dok najmanji broj ispitanika filmove gleda

na ljetnim projekcijama filma na otvorenom, DVD-u ili u kinu. Razlog takvog raspona rezultata mogla bi biti činjenica da je danas odlazak u kino postao preskup te su svi filmovi koji su prikazani u kinu nakon nekog vremena dostupni besplatno na internetu. Zahvaljujući razvoju digitalizacije i mreže, nude se paketi (TV programi) koji 24 sata nude mnoštvo različitih filmova. Naravno, to nije besplatno ali je ipak puno jeftinije od kina, a samim time zahvaljujući spektakularnim reklamama i vizualizaciji najave filmova nastoji se privući publika, što opet dovodi do komercijalizacije. Upravo reklame filmova (33,11%) uz preporuku vršnjaka (37,75%) utječu na odabir filma za gledanje, što su naveli ispitanici/ce. Tek 19,21% ispitanika/ca individualno odlučuje koji film želi pogledati, a 9,93% ispitanika/ca odabire film na temelju preporuke filmskih kritičara putem različitih medija (TV, novine, internet...). Hipoteza *Ispitanici/ce filmove gledaju svaki dan, najčešće na TV-u i s obzirom na preporuku vršnjaka* nije se u potpunosti potvrdila jer najveći broj ispitanika filmove gleda jedanput tjedno.

7.3. Učestalost gledanja filma s obzirom na podrijetlo i žanr filma

Tablica 3. Prikaz učestalosti gledanja filma s obzirom na podrijetlo i žanr filma kod ispitanika/ca

		Broj ispitanika/ca (%)				
<i>Podrijetlo filma</i>		<i>Nikad</i>	<i>Rijetko</i>	<i>Ponekad</i>	<i>Često</i>	<i>Uvijek</i>
Američki film		1,32%	1,32%	10,60%	43,05%	43,71%
Europski film		1,32%	11,26%	47,68%	33,77%	5,96%
Azijski film		48,34%	43,71%	6,62%	0,66%	0,66%
Hrvatski film		11,26%	35,10%	39,07%	9,93%	4,64%
Jugoslavenski film		39,74%	35,76%	14,57%	7,95%	1,99%
		Broj ispitanika/ca (%)				
<i>Žanr filma</i>		<i>Nikad</i>	<i>Rijetko</i>	<i>Ponekad</i>	<i>Često</i>	<i>Uvijek</i>
Akcijски		4,64%	13,91%	33,77%	35,10%	12,58%
Komediја		0,66%	3,31%	15,23%	45,03%	35,76%
Drama		5,96%	12,58%	25,83%	31,79%	23,84%
Triler		5,31%	21,85%	27,81%	29,80%	15,23%
Znanstvena fantastika		25,17%	21,19%	25,83%	20,53%	7,28%
Horor		14,57%	31,79%	23,18%	17,88%	12,58%
Dokumentarni		7,95%	27,81%	31,13%	21,85%	11,26%
Animirani		9,27%	26,49%	35,10%	19,87%	9,27%

Najveći broj ispitanika/ca je odgovorilo da uvijek (43,71%) ili često (43,05%) gleda američke filmove. Tek 1,32% ispitanika/ca ih gleda rijetko, jednako kao i nikad, dok

10,60% ispitanika/ca američke filmove gleda ponekad. Europski film ponekad gleda 47,68% ispitanika/ca, često 33,77% ispitanika/ca, rijetko 11,26%, uvijek 5,96%, dok nikad 1,32%. Azijski filmovi nisu omiljeni kod ispitanik/ca jer tek 0,66% ih gleda uvijek, jednako kao i često, 48,34% nikad, 43,71% rijetko i tek 6,62% samo ponekad. Također, niti hrvatski, niti jugoslavenski filmovi nisu omiljeni kod ispitanika/ca. Hrvatski film uvijek gleda tek 4,64% ispitanika/ca, često 9,93%, ponekad 39,07%, rijetko 35,10% i nikad 11,26% ispitanika/ca. Jugoslavenski film uvijek gleda samo 1,99% ispitanika/ca, često 7,95%, ponekad 14,57%, rijetko 35,76% i nikad 39,74%.

S obzirom na žanr filma, najomiljenija je komedija koju uvijek gleda 35,76% ispitanika/ca, često 45,03%, ponekad 15,23%, rijetko 15,23%, rijetko 3,31% i nikad 0,66%. Uz komediju, najčešće se još gleda drama koju uvijek gleda 23,84% ispitanika/ca, a često 31,79%. Zatim akcijski film koji često gleda 35,10% ispitanika/ca, a uvijek 12,58% ispitanika/ca te triler koji često gleda 29,80% ispitanika/ca, a uvijek 15,23% ispitanika/ca. Žanr koji se najmanje gleda su filmovi znanstvene fantastike koju nikad ne gleda 25,17% ispitanika/ca i rijetko 21,19%. Također, u tu kategoriju se ubrajaju horori, animirani filmovi i dokumentarni filmovi. Horore nikad ne gleda 14,57% ispitanika/ca, a rijetko 31,79% ispitanika/ca. Animirane filmove nikad ne gleda 9,27% ispitanika/ca, a rijetko 26,49% ispitanika/ca. Dokumentarne filmove nikad ne gleda 7,95% ispitanika/ca, a samo rijetko gleda 27,81% ispitanika/ca. Hipoteza *S obzirom na podrijetlo filma, ispitanici/ce najčešće gledaju američke filmove, a s obzirom na žanr najčešće gledaju komedije* se potvrdila. Može se zaključiti kako su američki filmovi, ali komedije najbolja kombinacija filma za ispitanike/ce, dok su najmanje omiljeni azijski filmovi i žanr znanstvene fantastike.

7.4. Stav ispitanika/ca o upoznatošću učenika/ca sa filmskom umjetnošću

Tablica 4. Stav ispitanika/ca o upoznatošću učenika/ca srednjih škola sa filmskom umjetnošću

		Broj ispitanika (f)	%
Učenici/ce srednjih škola su dobro upoznati sa filmskom umjetnošću.	<i>Ne slažem se</i>	56	37,08%
	<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	44	29,14%
	<i>Slažem se</i>	51	33,78%

Pokazalo se kako ispitanici/ce imaju gotovo jednak stav da li su učenici/ce srednjih škola dovoljno ili nedovoljno upoznati sa filmskom umjetnošću. 56 ispitanika/ca smatra da

učenici/ce srednjih škola nisu dovoljno upoznati sa filmskom umjetnošću, 51 ispitanika/ica smatra da su upoznati dovoljno, iako razlika u mišljenjima nije znatno velika, dok 44 ispitanika/ica još nema dovoljno izgrađeno mišljenje o navedenoj tvrdnji. Hipoteza *Ispitanici/ce smatraju da su učenici/ce srednjih škola loše upoznati sa filmskom umjetnošću* se potvrdila. Potrebno je naglasiti da nedostaju odgovarajuće škole za medijsko obrazovanje, ali i mogućnosti da se u okviru općeobrazovnih škola na višem stupnju razvija medijsko obrazovanje te da učenici na odgovarajuće visokoškolske ustanove dolaze bez dostatnoga osnovnog medijskog obrazovanja. Praktički to je skok iz osnovne škole na fakultet, i to uz najmanje moguće znanja koje ondje mogu steći u nekoliko nastavnih sati, na studij koji podrazumijeva razmjerno visoko poznavanje kulture i orijentaciju i u novim medijima što su u snažnome rastu i dio su svakodnevice mladih. Besmisleno je služiti se medijima, kritizirati ih, iznositi kritičko mišljenje i kritički sud o medijskim sadržajima, a da ih pritom mladi čovjek dostatno ne poznaje, da nema obrazovno organizirane i priznate mogućnosti kreativnoga ogledavanja u njima, osim na konzumnoj "kućnoj" razini", a što naglašava Mikić (2015b).

7.5. Stav ispitanika/ca o utjecaju filmova na odgoj i obrazovanje

Tablica 5. Stav ispitanika/ca o tome utječu li filmova na odgoj i obrazovanje

		Broj ispitanika (f)	%
Filmovi mogu utjecati na odgoj i obrazovanje	<i>Ne slažem se</i>	10	6,62%
	<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	34	22,52%
	<i>Slažem se</i>	107	70,86%

Pokazalo se kako 107 ispitanika/ca smatra kako filmovi mogu utjecati na odgoj i obrazovanje, 10 ispitanika/ca ne smatra, dok se 34 ispitanika/ca niti slaže niti ne slaže. Hipoteza *Ispitanici/ce smatraju da filmovi utječu na odgoj i obrazovanje* se potvrdila. Škola danas ne može izbjeći film i medije, pa samim time ni njihov utjecaj na učenike, bilo pozitivan ili negativan. Stoga je važno kako pristupiti samim mediji, ali i filmu. Težak (2002) smatra kako je za sigurno i kritičko poimanje poruka s ekrana od velike važnosti uspješno izvođenje nastave pomoću filma na temelju kojeg učenici razvijaju umne i imaginacijske sposobnosti uz senzibiliziranje osjećaja za estetiku. Osim same estetike

razvijaju svoju slobodu i kritičnost zbog kojih se prema pojavama koje ih okružuju, ali i u društvu, ponašaju kritički i samokritički.

Tablica 6. Stav ispitanika/ca o pozitivnom utjecaju filmova na odgoj i obrazovanja pojedinca

		<i>Broj ispitanika (f)</i>	<i>%</i>
Filmovi imaju pozitivan utjecaj na odgoj i obrazovanje pojedinca	<i>Ne slažem se</i>	28	18,54%
	<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	66	43,72%
	<i>Slažem se</i>	57	37,74%

Najveći broj ispitanika/ca (66) niti se slaže niti se ne slaže sa tvrdnjom da filmovi imaju pozitivan utjecaj na odgoj i obrazovanje pojedinca, 57 ispitanika/ca se slaže sa navedenom tvrdnjom, dok se 28 ispitanika/ca ne slaže. Razlog takvog mišljenja mogla bi biti sama zastupljenost filmske umjetnosti u školama te ukoliko je zastupljena, na koji način se prezentira. Škerbić (2010) navodi da uporaba filma može učiniti zanimljivom nastavu i građu koja se daje učenicima, ali ju i "osuvremeniti" i približiti, učiniti je poticajnom i privlačnom. Zabavnost filma omogućuje da se na nenametljiv način odvija uvođenje, poticanje na zanimljivost i privlačnost i nastavnog procesa. Povećava se učenikova receptivnost, odnosno recepcijski potencijali, pa lakše prihvaćaju ponuđeno u filmu. Film je, općenito, poticaj na promišljanje, te posebno na kreativnost, što kod učenika dovodi do poticanja spoznajnih recepcijskih i kreativnih potencijala. Mikić (2015b) navodi kako je, s obzirom na još uvijek brojnost nepismenih i niskoobrazovanih građana, može se govoriti o potrebi obrazovanja medijima jer je neosporno da mediji čovjeka kulturno obogaćuju. U svojem programu mediji imaju mnogo korisnih odgojno-obrazovnih sadržaja.

Tablica 7. Stav ispitanika/ca o utjecaju filma na odgoj i obrazovanje pojedinca

		<i>Broj ispitanika (f)</i>	<i>%</i>
<i>U filmovima se često susrećem sa stereotipima i diskriminacijama.</i>	<i>Ne slažem se</i>	28	18,54%
	<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	63	41,72%
	<i>Slažem se</i>	60	39,74%
<i>Smatram da su za odgoj i obrazovanje pojedinca manje vrijedni komercijalni filmovi od nekomercijalnih.</i>	<i>Ne slažem se</i>	37	24,51%
	<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	79	52,32%
	<i>Slažem se</i>	35	23,17%
<i>Akcijski filmovi većinom imaju negativan utjecaj na odgoj i obrazovanje pojedinca.</i>	<i>Ne slažem se</i>	65	43,06%
	<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	68	45,03%
	<i>Slažem se</i>	18	11,92%

Najveći broj ispitanika/ca (63) se niti slaže niti ne slaže sa tvrdnjom da se u filmovima često susreću sa stereotipima i diskriminacijom, njih 60 se slaže, dok se 28 ispitanika/ca ne slaže s navedenom tvrdnjom. Također, najveći broj ispitanika/ca nema jasan stav da li su za odgoj i obrazovanje pojedinca manje vrijedni komercijalni filmovi, kao i to da li akcijski filmovi imaju negativan utjecaj na odgoj i obrazovanje pojedinca. 65 ispitanika/ca se ne slaže da akcijski filmovi većinom imaju negativan utjecaj na odgoj i obrazovanje pojedinca, a tek 18 ispitanika/ca se slaže sa tom tvrdnjom. Bez obzira na žanr film, stereotipe, diskriminaciju ili nasilje, potrebno je da djeca i mladi, bez obzira na godine, vide i lošiju stranu medija, odnosno ono loše što filmovi prikazuju te tako nauče odvojiti dobro od loše i uvide moguće posljedice. Mladi su populacija koja je vrlo podložna različitim vrstama utjecaja. Film omogućuje dostupnost i širenje novih znanja, upoznavanje različitih kultura i nacija, brzi protok informacija, vizualnost i spajanje realnog i nadnaravnog. Međutim, postoji i negativna strana filma koja se očituje u manipulaciji mladima i promoviranju nasilja, agresivnosti, diskriminacije i promociji različitih stereotipa. Vrlo je važno da se razgovara o takvim oblicima manipulacije i da mladi (učenici) prepoznaju te oblike, a upravo se "film može rabiti kao izvanredan pedagoški alat kojim potičemo i otvaramo razne teme za diskusiju i razgovor, upoznajemo strane kulture, nudimo snažno iskustvo i priliku za identificiranje sa likovima, te potičemo razumijevanje svijeta i ljudi oko nas. Sve to dijete/učenik doživi tokom gledanja filma. Najvažnije je podijeliti iskustvo gledanja filma. Nastavnici kao medijski odgajatelji trebaju poticati i ohrabrivati djecu da dijele svoje osjećaje i dojmove vezane uz doživljaj filma. Nastavnicama i roditeljima bi trebali biti dostupni materijali za učenje koji su povezani s filmom, priručnici, filmovi i filmska tehnika. Svrha jest poticati i ohrabrivati i nastavnike i roditelje da što dublje zadiru u problematiku filmske i medijske kulture" (Mikić, 2015d). Također, za filmove koji nisu za određenu dob gledanja ili koje djeca i mladi ne mogu razumjeti potrebno je pronaći odgovarajuće vrijeme prikazivanja, te za svaku emisiju ili film potrebno je uvesti određene preporuke (to bi trebali činiti stručnjaci iz područja pedagogije, psihologije, medijski stručnjaci), kao što se to radi i u svijetu.

7.6. Stav ispitanika/ca o zastupljenosti filmske umjetnosti i potrebi uvođenja filmske umjetnosti kao izbornog predmeta u školama

Tablica 8. Stav ispitanika/ca o zastupljenosti filmske umjetnosti u školama

		<i>Broj ispitanika (f)</i>	<i>%</i>
Filmska umjetnost u školama je zapostavljena u odnosu na druge umjetnosti (likovna, glazbena...).	<i>Ne slažem se</i>	20	13,24%
	<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	25	16,56%
	<i>Slažem se</i>	106	70,20%

Najveći broj ispitanika/ca (106) smatra kako je filmska umjetnost u školama zapostavljena u odnosu na druge umjetnosti (likovna, glazbena). Tek 20 ispitanika/ca se ne slaže sa tom tvrdnjom, dok njih 25 niti se slaže niti se ne slaže. Gotovo sve umjetnosti su zastupljene unutar školskog kurikulumu, međutim filmskoj umjetnosti se ne predaje velika važnost. Film, kao jedna od najdostupnijih umjetnosti modernog doba trebala bi postati više zastupljen u općeobrazovnom programu jer uz stvaranje estetskog užitka, omogućuje i intelektualni razvoj svakog pojedinca zahvaljujući realističnosti, vizualizaciji, kritičnosti i stvaralaštvu. Medijski odgoj u hrvatskom je školskom obrazovnom sustavu tek naznačen. Proviđi se samo u okviru nastave hrvatskoga jezika u osnovnim školama od prvoga do osmoga razreda, dok u srednjim školama gotovo da i ne postoji.

Tablica 9. Stav ispitanika/ca o uvođenju izbornog predmeta filmske umjetnosti u škole

		<i>Broj ispitanika (f)</i>	<i>%</i>
Filmska umjetnost trebala bi se uvesti kao izborni predmet.	<i>Ne slažem se</i>	38	25,17%
	<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	40	26,49%
	<i>Slažem se</i>	73	48,34%

Gotovo polovica ispitanika/ca (73) smatra da bi se filmska umjetnost trebala uvesti kao izborni predmet u školama, 38 ispitanika/ca smatra da ne treba, dok 40 ispitanika/ca nije sigurno da li bi filmska umjetnost trebala postati izborni predmet. Hipoteza *Ispitanici/ce smatraju da je filmska umjetnost u školama zapostavljena u odnosu na druge umjetnosti (likovna, glazbena...) te bi se filmska umjetnost trebala uvesti kao izborni predmet u školama* se potvrdila. "Razumijevanje filma i spoznavanje njegova jezika postalo je temeljem današnje kulture. Stoga je i nastavna praksa pokazala potrebu za reorganizacijom vođenu spoznajom da se nastava književnosti i jezika, s govornim i

pismenim vježbama, u vremenu snažnog naleta filma i televizije, ne može izvoditi bez povezivanja s umjetnošću koja je izuzetno povezana sa književnosti i jezikom. Potreba za uvođenjem filmskih sadržaja u škole izvođenjem filmske nastave, urodila je razvojem metodike nastave filma. Spomenuti su sadržaji organizirani pod nazivom medijska kultura i postali su dijelom nastavnog predmeta hrvatskoga jezika. Međutim, i unutar medijske kulture, uz filmske sadržaje, nailazimo i na sadržaje vezane uz kazalište, radio, časopis, računalo i knjižnicu. Time je satnica predviđena za rad i upoznavanje filmskog dodatno smanjena." (Gabelica, 2008: 3).

Zbog širenja medija i njegove lake dostupnosti, mediji imaju sve veći utjecaj na pojedinca. Iako mediji šire same načine pronalaska konzumenata satnice predviđene za medijsku kulturu ostaju iste ili se dodatno smanjuju zbog preopterećenosti gradiva, prema tome film kao i neki s drugi medijski sadržaji padaju u drugi plan. Film kao dio umjetnosti, ali i kao dio medijske kulture (pa samim time i nastave) nije nešto novo, on je tu već godinama, ali ne dovoljno iskorišten. Film se, smatra Mikić (2015a), još od najranije dobi služi kao jedno od sredstava komunikacije, stoga bi filmsku kulturu u školama trebalo promatrati kao pedagoško-komunikološko-informacijsko-umjetničko područje. Zbog filmske podložnosti promjenama trebalo bi napraviti novi odabir aktualnih filmskih naslova koji bi bili pristupačniji današnjim učenicima, ali da se ni ne izostave oni od povijesne važnosti.

„Medijska kultura danas je obavezni dio nastave hrvatskog jezika u svih osam razreda osnovne škole u Hrvatskoj dok se fakultativna ili izborna nastava filma izvodi u samo desetak srednjih škola (od ukupno gotovo 700), a tek u jednoj kao obavezni predmet, Privatnoj umjetničkoj gimnaziji u Zagrebu“ (Mikić, 2016). To nam dovoljno govori koliko vremena treba proći od same ideje do potpune implementacije u srednjim školama, a učenici/ce su prepoznali koliko je filmska umjetnost i medijska pismenost važni u modernom društvu.

7.7. Stav ispitanika/ca o projekciji filmova u školi

Tablica 10. Stav ispitanika/ca o projekciji filmova u školi

		Broj ispitanika (f)	%
<i>Želio/la bi gledati projekcije filmova u školi.</i>	<i>Ne slažem se</i>	12	7,95%
	<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	23	15,23%
	<i>Slažem se</i>	116	76,82%
<i>Želio/la bi slušati uvodno predavanje o filmovima koje ću gledati.</i>	<i>Ne slažem se</i>	24	33,11%
	<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	55	30,46%
	<i>Slažem se</i>	72	36,43%
<i>Želio/la bi sa profesorom/profesoricom i ostalim učenicima prokomentirati pogledani film.</i>	<i>Ne slažem se</i>	29	19,21%
	<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	42	27,81%
	<i>Slažem se</i>	80	52,98%
<i>Od profesora rijetko dobivam preporuke za filmove.</i>	<i>Ne slažem se</i>	34	22,51%
	<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	11	7,28%
	<i>Slažem se</i>	106	70,21%
<i>Rijetko dobivam preporuku za neki film kao dopunu gradiva iz pojedinih predmeta.</i>	<i>Ne slažem se</i>	27	17,88%
	<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	27	17,88%
	<i>Slažem se</i>	97	64,24%

Na temelju dobivenih odgovora ispitanika/ca iz Tablice 10, može se zaključiti kako je film slabo zastupljen u školama te kako nastavnici učenicima/ama daju vrlo malo informacija i preporuka o filmovima. Najveći broj ispitanika/ca (116) je odgovorilo kako bi željeli gledati projekcije filma u školi. Tek 12 ispitanika/ca ne bi željelo, dok 23 ispitanika/ca nije sigurno da li to želi ili ne. Međutim, $\frac{1}{3}$ ispitanika/ca ne želi slušati uvodno predavanje o filmu koji će gledati. Uvodno predavanje bi moglo jednim dijelom oduzeti vrijeme predviđeno za gledanje filma, a nastavni sat traje samo 45 min, pa gledanje filma u dva ili više nastavnih sati često dovodi do pada koncentracije i/ili zaboravljanja određenih važnih scena bitnih za komentiranje nakon završetka gledanja filma. Gotovo polovica ispitanika/ca bi željela prokomentirati pogledani film sa nastavnikom, 29 ispitanika/ca to ne želi, a $\frac{1}{4}$ ispitanika/ca je zapravo svejedno da li će ili ne to napraviti. Komentiranje potiče na razmišljanje, kritičnost i povezivanje događaja. Mijenja se uloga učenika koji iz učenika iz pasivnog slušatelja i gledatelja prelazi u aktivnoga sudionika odgojno-obrazovnog procesa. Na taj način učenici postaju organizatori i realizatori kreativne nastave, što im

omogućuje stjecanje određenih kompetencija. Međutim, 106 ispitanika/ca rijetko dobiva preporuke od profesora za gledanje filma, dok 34 ispitanika/ca ne dobiva rijetko. To znači da je medijska kultura, odnosno filmska umjetnost vrlo loše zastupljena na nastavnim satima i vrlo rijetko je tema razgovora i rasprava. Također, 97 ispitanika/ca rijetko dobiva preporuku za neki film kao dopunu gradiva iz pojedinih predmeta, dok 27 ispitanika/ca navodi da ne dobiva rijetko. Hipoteza *Ispitanici/ce bi željeli da se filmska umjetnost koristi kao pomoć pri učenju i objašnjavanju u drugim nastavnim predmetima u obliku prikazivanja filmskih projekcija te smatraju da nastavnici rijetko daju preporuku za neki film kao dopunu gradiva iz pojedinih predmeta* se potvrdila. Jedan od glavnih razloga tome je i slaba tehnička opremljenost škola koje zbog opće gospodarske krize razvijaju samo najjeftinij (a i najtradicionalnije) stvaralaštvo, kao što su scensko, likovno, literarno i glazbena (Mikić, 2001 prema Vlahov i Gregurević, 2011).

Nastavnici moraju, uz teoriju i praktično ovladati potrebnom opremom za snimanje i projekciju filma. Tehnika i stvaralaštvo usko su povezani pa bi se nastavnici trebali medijski opismenjivati. "Svi oni bi u školi trebali postati vodiči filmskih i video grupa. Morali bi znati kako organizirati jednu grupu i motivirati je za samostalan stvaralački rad u tim medijima. Učitelji bi tijekom školovanja trebali dobiti osnovnu motivaciju, radno se osposobiti da vode učenike kroz produkciju filmskog ili video rada, a kasnije za aktivnu medijsku analizu, kako djela koja su nastala zajedničkim radom, tako i tuđih, već potvrđenih vrijednosti. Glavna inicijativa i motivacija mora poteći od nastavnika" (Vlahov i Gregurević, 2011: 167).

8. Zaključak

Mediji, prema Mikiću (2015b) su: novine, radio, televizija, film i tzv „novi mediji“. Zbog svoje pristupačnosti velikim masama ljudi njihova prisutnost u društvu je jako velika, pa samim time imaju i veliki utjecaj na pojedinca, a osobito na djecu. Djeca su po prirodi znatiželjna i imaju potrebu sakupljanja i procesuiranja informacija iz različitih izvora. Kako su mediji lako dostupni i svugdje prisutni predstavljaju jedan od važnijih izvora različitih informacija koje utječu na odgoj i obrazovanje djeteta. Kao takvi trebali bi biti zanimljivi, ne samo nastavnicima, profesorima u školama, već svim odgojno-obrazovnim stručnjacima (bilo to medijski pedagog, psiholog itd). Njihova zadaća bi trebala biti da rade na medijskom opismenjavanju djece, približiti djeci sve vrste medija, kao i razviti kritički stav prema medijima. Stoga bi trebalo osmisliti u sklopu nastave odgovarajući plan i program za medijsko opismenjavanje, kao i poticati razvoj različitih umjetničkih područja u koje spada i filmska kultura tj. filmska umjetnost.

Slajući se sa Mikićem (2015b) kada zaključuje da „filmsku kulturu u školi treba promatrati kao pedagoško-komunikološko-informacijsko-umjetničko područje“ smatram da je filmska kultura, pa samim time i filmska umjetnost zapostavljena u nastavi i to ne samo u odnosu na druge umjetnosti (likovnu, glazbenu i književnost), nego općenito. Film nam može služiti i kao zanimljiv i vrijedan pedagoški alat kojim potičemo i otvaramo razne teme za diskusiju i razgovor, identifikaciju s likovima, upoznavanje različitih kultura, te općenito za razumijevanje svijeta i ljudi oko nas, smatra Mikić (2015b).

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi koliko su učenici/ce srednjih škola (gimnazijalci) upoznati sa filmskom umjetnošću, smatraju li učenici/ce da je potrebno uvesti filmsku umjetnost kao predmet u formalno obrazovanje te smatraju li da filmska umjetnost utječe na odgoj i obrazovanje pojedinca.

Rezultati istraživanja su pokazali da ispitanici/ce slobodno vrijeme najčešće provode slušajući glazbu, a filmove gledaju jedanput tjedno, najčešće na TV-u na preporuku vršnjaka. S obzirom na podrijetlo filma, ispitanici/ce najčešće gledaju američke filmove i to novije komercijalne, a s obzirom na žanr najčešće gledaju komedije. Osim toga, ispitanici/ce smatraju da su učenici/ce srednjih škola loše upoznati sa filmskom

umjetnošću, da je filmska umjetnost u školama zapostavljena u odnosu na druge umjetnosti (likovna, glazbena...) te da bi se filmska umjetnost trebala uvesti kao izborni predmet u školama. Također, ispitanici/ce smatraju da filmovi utječu na odgoj i obrazovanje te bi željeli da se filmska umjetnost više koristi kao pomoć pri učenju i objašnjavanju u drugim nastavnim predmetima u obliku prikazivanja filmskih projekcija. Može se zaključiti kako su ispitanici/ce (učenici četvrtog razreda gimnazije) prepoznali potrebu uvođenja filmske umjetnosti kao predmet u srednje škole, kao i važnost utjecaja filmske umjetnosti na odgoj i obrazovanje.

Iako svaki mediji (kao i film) ima dobre i loše strane (obrazovne i manipulativne sadržaje) potrebno je djecu i mlade medijski opismenjivati, kako u nižim razredima osnovne škole, tako i u srednjoj školi, kad djeca mogu kritički razmišljati, promišljati i kreativno stvarati. Potrebno je da, u skoroj budućnosti, filmska umjetnost ako predmet postane dio nastavnog plana i programa te da se film kao didaktičko sredstvo u nastavi više koristi i tako joj pružiti zanimljiviji i inovativniji oblik poučavanja.

9. Literatura

1. Badrić, M. i Prskalo, I. (2011). "Participiranje tjelesne aktivnosti u slobodnom vremenu djece i mladih". *Napredak*, 152 (3 - 4): 479 – 494.
Dostupno na:
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=123183 (posjećeno: 22.02.2016.)
2. Brakus, A. (2013). "Novi mediji i nove umjetnosti". *In medias res: časopis filozofije medija*, 2 (2): 214-220.
Dostupno na:
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=169410 (posjećeno: 22.02.2016.)
3. Burić, J. (2011). "Djeca i mladi kao konzumenti masovnih medija: Etika i tržišne manipulacije potrebama mladih". *Filozofska istraživanja*, 30 (4): 629-634.
Dostupno na:
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=102386 (posjećeno: 23.02.2016.)
4. Črnja, Z. (1962). *Filmska umjetnost*. Zagreb: Tisak grafičkog zavoda.
5. Dominiković, K. (2005). *Medijska kultura - odgoj za medije*.
Dostupno na: http://kresimirmikic.com/wp-content/uploads/2010/04/odgoj_za_medije.pdf (posjećeno: 23.02.2016.)
6. Đordić, A. i Modrić, J. (2012) *O potrebi uvođenja nastave filmske umjetnosti u srednje škole*
Dostupno na:
http://www.hfs.hr/nakladnistvo_zapis_detail.aspx?sif_clanci=34146#.V3uogKIbjIU (posjećeno: 05.07.2016.)
7. Erjavec, K. i Zgrabljic Rotar, N. (2000). "Odgoj za medije u školama u svijetu: Hrvatski model medijskog odgoja". *Medijska istraživanja*, 6 (1): 89-107.
Dostupno na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=36849 (posjećeno: 23.02.2016.)
8. Gabelica, M. (2008). *Značenje videodružine u medijskom obrazovanju učenika mlađih razreda osnovne škole*.
Dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/342156.Gabelica-_Znacaj_video_druzine.doc (posjećeno: 24.02.2016.)

9. Gilić, N. (2007). *Filmske vrste i rodovi*.
Dostupno na: <http://elektronickeknjige.com/knjiga/gilic-nikica/filmske-vrste-i-rodovi/2-2-dokumentarni-film/> (posjećeno: 24.02.2016.)
10. Janković, V. (1973). *Slobodno vrijeme u suvremenoj pedagoškoj teoriji i praksi*.
Zagreb: Pedagoško-književni zbor.
11. Majcen, V. (2001). *Obrazovni film: pregled povijesti hrvatskog obrazovnog filma*.
Zagreb: Hrvatski državni arhiv – Hrvatska kinoteka.
12. Mikić, K. (2004). *Odgoj za medije ili medijska pedagogija*.
Dostupno na:
http://www.hfs.hr/nakladnistvo_zapis_detail.aspx?sif_clanci=444#.VxX7yPI97IU
(posjećeno: 22.02.2016.)
13. Mikić, K. (2011): *Film u nastavi medijske kulture*, Zagreb: Educa.
14. Mikić, K. (2015a). *Film u nastavi medijske kulture: jučer, danas, sutra*.
Dostupno na: <http://kresimirmikic.com/15123/> (posjećeno: 22.02.2016.)
15. Mikić, K. (2015b). *Medijska pismenost, mediji kao prijenosnici humanih poruka, ideja, vrijednosti*.
Dostupno na: <http://kresimirmikic.com/medijska-pismenost-mediji-kao-prijenosnici-humanih-poruka-ideja-vrijednosti/> (posjećeno: 22.02.2016.)
16. Mikić, K. (2015c). *Povijest filma*.
Dostupno na: <http://kresimirmikic.com/nasi-tekstovi/film-u-razredu/> (posjećeno: 22.02.2016.)
17. Mikić, K. (2015d): *Važnost filmske pismenosti*.
Dostupno na: <http://kresimirmikic.com/vaznost-filmske-pismenosti/> (posjećeno: 22.02.2016.)
18. Mikić, K. (2016), *Film kao samostalan nastavni sadržaj*.
Dostupno na: <http://www.havc.hr/infocentar/novosti/film-kao-samostalan-nastavni-sadrzaj> (posjećeno: 05.07.2016.)
19. Miliša Z. i Tolić, M. (2008), "Određenje medijske pedagogije s komunikacijskog aspekta". *Medianali*, 2 (4): 113-130.
Dostupno na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=61754
(posjećeno: 24.02.2016.)
20. Mlinarević, V. i Brust, M. (2009), *Kvaliteta provedbe školskih izvannastavnih aktivnosti*, Osijek: Učiteljski fakultet.
Dostupno na:

http://bib.irb.hr/datoteka/481572.Mlinarevi_Brust_-_Kvaliteta_provedbe.pdf
(posjećeno: 23.02.2016.)

21. Mlinarević, V i Gajger, V. (2008). Slobodno vrijeme mladih – prostor kreativnog djelovanja: u Martiničić, J. (ur.). *Međunarodna kolonija mladih Ernestiovo :2003.-2008.: zbornik radova znanstvenog skupa s međunarodnim sudjelovanjem*. Osijek: HAZU.
Dostupno na: http://bib.irb.hr/datoteka/505378.Slobodno_vrijeme_mladih.pdf
(posjećeno: 22.02.2016.)
22. Mlinarević, V., Miliša, Z. i Proroković, A. (2007). "Slobodno vrijeme mladih u procesima modernizacije – usporedba slavonskih gradova i Zadra". *Pedagogijska istraživanja*, 4 (1): 81–99.
Dostupno na:
http://bib.irb.hr/datoteka/410447.Slobodno_vrijeme_mladih_u_procesima_modernizacije_-_usporedba_slavonskih_gradova_i_Zadra.pdf (posjećeno: 22.02.2016.)
23. Rosić, V. (2005). *Slobodno vrijeme, slobodne aktivnost: priručnik za uspješno organiziranje i vođenje*. Rijeka: Naklada Žagar.
24. Skender, L., Petrović, A. i Turkalj Podmanicki, M. (2012). "Dokumentarni film i videoklipovi u metodičkoj praksi likovne umjetnosti". *Život i škola*, LVIII (27): 224-242.
Dostupno na:
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=125489 (posjećeno: 24.02.2016.)
25. Šiljković, Ž., Rajić, V. i Bertić, D. (2007). "Izvanastavne i izvanškolske aktivnosti". *Odgojne znanosti*, 9 (2): 113-145.
Dostupno na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=37104
(posjećeno: 22.02.2016.)
26. Škerbić, M. M. (2010). "Metodička vrijednost i uporaba filma u nastavi filozofije". *Metodički obzori*, 16 (1-2): 63-86.
Dostupno na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=79163
(posjećeno: 25.02.2016.)
27. Težak, S. (2002). *Metodika nastave filma na općeobrazovnoj razini*. Zagreb: Školska knjiga.
28. Tolić, M. (2008). Aktualnost medijskih kompetencija u suvremenoj pedagogiji. U: Miliša, Z. i sur. (ur.). *Acta Iadertina*. Zadar: Sveučilište u Zadru - Publisher, 1-13.
Dostupno na: <http://www.unizd.hr/Portals/41/acta%20jadertina/acta2008.pdf>
(posjećeno: 23.02.2016.)

29. Tolić, M. (2011). *Medijske kompetencije i odgoj za medije*. Sveučilište u Zadru, Odjel za pedagogiju, 1-15. (posjećeno: 22.02.2016.)
30. Vidulin Orbanić, S. (2008). "Fenomen slobodnog vremena u postmodernom društvu". *Metodički obzori*, 3 (2): 19-33.
Dostupno na:
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=169410 (posjećeno: 24.02.2016.)
31. Vlahov, S. i Gregurević, I. (2011). "Film u dječjoj igraonici na primjeru Društva Naša djeca Motovun". *Metodički obzori*, 6 (12): 161-174.
Dostupno na:
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=106153 (posjećeno: 23.02.2016.)
32. Vrabc, M. (1967). *Film i odgoj: osnove teorije filmskog odgoja*. Zagreb: Publisher.

Internet stranice

1. http://www.hfs.hr/nakladnistvo_zapis_detail.aspx?sif_clanci=34146#.VxCraPI97IU
2. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44624>
3. <http://kresimirmikic.com/nasi-tekstovi/film-u-razredu/>
4. <http://www.filmski.net/vijesti/kratki-film/1581>
5. <http://film.lzmk.hr/clanak.aspx?id=426>
6. <http://film.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1504>

10. Popis tablica i slika

Tablica 1. Prikaz načina provođenja slobodnog vremena ispitanika/ca.....	23
Tablica 2. Prikaz učestalosti, mjesta i preporuke gledanja filmova kod ispitanika/ca	24
Tablica 3. Prikaz učestalosti gledanja filma s obzirom na podrijetlo i žanr filma kod ispitanika/ca	25
Tablica 4. Stav ispitanika/ca o upoznatošću učenika/ca srednjih škola sa filmskom umjetnošću	26
Tablica 5. Stav ispitanika/ca o utjecaju filmova na odgoj i obrazovanje .. Error! Bookmark not defined.	27
Tablica 6. Stav ispitanika/ca o pozitivnom utjecaju filmova na odgoj i obrazovanja pojedince	28
Tablica 7. Stav ispitanika/ca o utjecaju žanra filma na odgoj i obrazovanje pojedinca Error! Bookmark not defined.	28
Tablica 8. Stav ispitanika/ca o zastupljenosti filmske umjetnosti u školama	30
Tablica 9. Stav ispitanika/ca o uvođenju izbornog predmeta filmske umjetnosti u škole....	30
Tablica 10. Stav ispitanika/ca o projekciji filmova u školi.....	32

11. Prilozi

ANKETA

Poštovani!

Ovo istraživanje provodi se s ciljem prikupljanja podataka za izradu diplomskog rada. Istraživanje je u potpunosti anonimno i dragovoljno, te će se Vaši odgovori koristiti isključivo u znanstvene svrhe. Nadam se da će Vam biti zanimljivo odgovoriti na pitanja koja slijede. Molim odgovorite na sva postavljena pitanja i zaokružite samo jedan odgovor.

Unaprijed se zahvaljujem!

1. Spol: M Ž

2. Najviše slobodnog vremena provodim:
 - a) na facebook-u
 - b) čitajući knjige
 - c) gledajući filmove
 - d) slušajući glazbu
 - e) sportska aktivnost
 - f) ostalo _____

3. Filmove gledam:
 - a) svaki dan
 - b) jedanput tjedno
 - c) jedanput mjesečno
 - d) jako rijetko gledam filmove

4. Filmove najčešće gledam:
 - a) u kinu
 - b) na TV-u
 - c) na DVD-u
 - d) na internetu
 - e) ostalo _____

5. Kod odabira filмова na mene najviše utječe:
 - a) preporuka vršnjaka
 - b) reklame filмова
 - c) preporuka filmskih kritičara
 - d) ostalo

Molimo Vas da upotrijebite niže navedenu skalu procjene, kako biste opisali u kolikoj se mjeri svaka od tvrdnji odnosi na Vas. Molimo Vas pročitajte svaku tvrdnju pažljivo, i zaokružite na skali od 1 do 5 broj koji vam najviše odgovara.

Brojevi imaju sljedeće značenje:

1- nikad 2- rijetko 3- ponekad 4- često 5- uvijek

1. Američke filmove gledam	1	2	3	4	5
2. Europske filmove gledam	1	2	3	4	5
3. Azijske filmove gledam	1	2	3	4	5
4. Hrvatske filmove gledam	1	2	3	4	5
5. Jugoslavenske filmove gledam	1	2	3	4	5
6. Akcijske filmove gledam	1	2	3	4	5
7. Komedije gledam	1	2	3	4	5
8. Drame gledam	1	2	3	4	5
9. Trilere gledam	1	2	3	4	5
10. Znanstvenu fantastiku gledam	1	2	3	4	5
11. Horore gledam	1	2	3	4	5
12. Dokumentarne filmove gledam	1	2	3	4	5
13. Animirane filmove gledam	1	2	3	4	5

Molimo Vas da upotrijebite niže navedenu skalu procjene, kako biste opisali u kolikoj se mjeri svaka od tvrdnji odnosi na Vas. Molimo Vas pročitajte svaku tvrdnju pažljivo, i zaokružite na skali od 1 do 5 broj koji vam najviše odgovara.

Brojevi imaju sljedeće značenje:

- 1-** u potpunosti se **ne slažem**
- 2-** uglavnom se **ne slažem**
- 3-** niti se slažem niti se ne slažem
- 4-** uglavnom se **slažem**
- 5-** u potpunosti se **slažem**

1. Smatram da je filmska umjetnost zapostavljena u školama u odnosu na druge umjetnosti (likovna, glazbena...)	1	2	3	4	5
2. Smatram da su srednjoškolci dobro upoznati sa filmskom umjetnošću	1	2	3	4	5
3. Želio/la bi da se filmska umjetnost uvede kao izborni predmet.	1	2	3	4	5
4. Želio/la bi gledati projekcije filmova u školi	1	2	3	4	5
5. Želio/la bi slušati uvodno predavanje o filmovima koje ću gledati	1	2	3	4	5
6. Želio/la bi sa profesorom/profesoricom i ostalim učenicima prokomentirati pogledani film.	1	2	3	4	5
7. Od profesora rijetko dobivam preporuke za filmove	1	2	3	4	5
8. Rijetko dobivam preporuku za neki film kao dopunu gradiva iz pojedinih predmeta (npr. soc., fil., etika, književnost...)	1	2	3	4	5
9. Filmovi mogu utjecati na odgoj i obrazovanje pojedinca	1	2	3	4	5
10. Filmovi većinom imaju pozitivan utjecaj na odgoj i obrazovanje pojedinca	1	2	3	4	5
11. Akcijski filmovi većinom imaju negativan utjecaj na odgoj i obrazovanje pojedinca	1	2	3	4	5
12. Smatram da su za odgoj i obrazovanje pojedinca manje vrijedni komercijalni filmovi	1	2	3	4	5
13. U filmovima se često susrećem sa stereotipima i diskriminacijama	1	2	3	4	5

Sažetak
FILMSKA UMJETNOST U SREDNJIM ŠKOLAMA

Film je jedan od najvažnijih oblika novih medija. Koristi se kao izvanredan pedagoški alat kojim potičemo i otvaramo razne teme za diskusiju, upoznajemo strane kulture, nudimo snažno iskustvo i priliku za identificiranje sa likovima, te potičemo razumijevanje svijeta i ljudi oko nas. Nastavnici kao medijski odgajatelji trebaju poticati i ohrabrivati djecu da dijele svoje osjećaje i dojmove vezane uz doživljaj filma. Cilj istraživanja bio je ispitati mišljenja učenika/ca srednjih škola koliko poznaju filmsku umjetnost, smatraju li učenici/ce da je potrebno uvesti filmsku umjetnost kao predmet u formalno obrazovanje, kao i utječe li filmska umjetnost na odgoj i obrazovanje pojedinca. Provedeno je anketno istraživanje na uzorku od 151 učenika/ca četvrtih razreda srednjih škola u Zadru (Gimnazija Vladimir Nazor i Klasična Gimnazija Ivana Pavla II.) tijekom veljače 2013. godine. Rezultati istraživanja su pokazali da ispitanici/ce slobodno vrijeme najčešće provode slušajući glazbu, a filmove gledaju jedanput tjedno, najčešće na TV-u i na preporuku vršnjaka. S obzirom na podrijetlo filma, ispitanici/ce najčešće gledaju američke filmove i to novije komercijalne, a s obzirom na žanr najčešće gledaju komedije. Nadalje, ispitanici/ce smatraju da su učenici/ce srednjih škola loše upoznati sa filmskom umjetnošću jer je filmska umjetnost u školama zapostavljena u odnosu na druge umjetnosti (likovna, glazbena...) te da bi se filmska umjetnost trebala uvesti kao izborni predmet u školama. Također, ispitanici/ce smatraju da filmovi utječu na odgoj i obrazovanje te bi željeli da se filmska umjetnost više koristi kao pomoć pri učenju i objašnjavanju u drugim nastavnim predmetima u obliku prikazivanja filmskih projekcija.

Gljučne riječi: filmska umjetnost, medijska kultura, nastavnici, odgoj i obrazovanje

Summary
THE ART OF FILM IN HIGH SCHOOL

The film is one of the most important forms of new media. It is used as an outstanding pedagogical tool to encourage and open up a variety of topics for discussion, to introduce a foreign culture, to provide a powerful experience and the opportunity to identify with the characters and encourage understanding of the world and people around us. Teachers as media educators should promote and encourage children to share their feelings and thoughts related to the perception of the film. The aim of this study was to examine the attitudes of pupils attending secondary school about the art of film, do the students consider if it is necessary to introduce the art of film in formal education, as well as the influence of the film industry in the education of the individual. A survey was conducted on a sample of 151 students of fourth year of high school in Zadar (High school Vladimir Nazor and Classical Gymnasium Ivana Pavla II.) in February 2013. The results showed that the respondents usually spend free time listening to music but watch movies only once a week, usually on TV and on the recommendation of peers. With regard to the origin of the film, the respondents usually watch American movies them being recent commercial movies, and considering the genre they usually watch comedies. Furthermore, the respondents consider the pupils in high schools in general are poorly familiar with the art of film because it is neglected compared to other arts (art, music ...) in the school program and that the art of film should be introduced as an optional subject in schools. Also, the respondents believe that movies have an influence on the education and would like to art of film to be used as an aid in learning and explaining by teachers in other school classes in the form of a film screening presentations.

Key words: the art of film, teachers, media culture, upbringing and education